

njuno rodovino to nikakor ne velja. Drugi del članka je bogat misli, ki terjajo natančnejše obravnave. Za to pot samo na kratko:

1. Dajalniških oblik *nji, ti* nihče ne preganja. Oklepaj v slovnici ne pomeni, da so manj vredne, marveč samo to, da se manj rabijo.

2. Opisni primerniki z *bolj* so v novi izdaji slovnice že dovoljeni, če gre za primere s posebnim poudarkom ali slogovno posebnostjo.

3. Ali naj bo prislovni primernik enak pridevniškemu: *dražje plačati*? Potemtakem tudi bližje, daljše, boljše, gladkejše, hujše, jačje, lažje, mečje, nižje, ožje, tanjše, težje, večje, manjše? Priznam, da nas večina tako govori, vendar doslej še nobena slovnica ni tega dopustila (Janežič, Levec, Breznik). Mar je naša oblika prislovnega primernika res samo po stari cerkveni slovenščini in ne že iz slovanske starine? Dejal bi, da ne. Dokler vprašanje ne bo razčiščeno v posebni razpravi, dotlej si noben slovničar ne bo upal spreminjati. Po ljudski govorici bi smeli terjati tudi velelnike na *-či* (peči, reči, teči), in vendar bi nas taka analogija zapeljala daleč od osnov knjižnega jezika.

4. Da so slovniška pravila o rabi pridevniške oblike ograja, ki daje piščočemu občutek varnosti, rad priznam in za to varnost je večina zelo hvaležna. Spriče moderne vokalne redukcije se določna in nedoločna oblika v večini narečij ne ločita več razen morda po naglasu. Ponekod je celo razločevanje med obema opešalo in je zmagala samo ena. Kako naj torej pišemo brez neke opore? Da stoji za kazalnimi zaimki določna oblika, ne more biti dvoma. To dokazuje ljudska raba s *ta* (ki po mojem ni germanizem; če je slovnice ne dovoljujejo, gre pač za togo tradicijo). Katera oblika stoji za svojilnim zaimkom, res ni tako gotovo. Vendar me avtorjev zgled *naš dober prijatelj* ni prepričal, ker gre v njem za prikrito povedno rabo. Prav tako mi je močno sumljivo *jej ta star kruh*. Jaz bi ga ne mogel izgovoriti *ta stâr*, ampak samo s poudarkom *ta stâr*, ki je neutajljivo znamenje določne oblike.

Za sklep še tole. Če je pri nas tolikšen prepad med narečnim in knjižnim govorom, pripisujem krivdo moderni vokalni redukciji, to se pravi slabitvi kratko poudarjenih in nepoudarjenih samoglasnikov *i* in *u*. Ta je za nas veliko večja nesreča, kakor se zavedamo. Razjedla nam je knjižno osnovo 16. stoletja. Kdor ne verjame, naj prisluhne belokranjskemu ali prleškemu kmetu, kadar se skušata 'izobraženo' izražati. Ker nimata tolikšne redukcije, kaj malo zaostajata za tistim italijanskim vaščanom. Potemtakem le ne gre samo za 'muzejskega in eksotičnega duha' v našem besedišču!

A. B.

Branko Berčič

V SLEDI ZA PRVIMI SLOVENSKIMI KNJIGAMI

Kdor hoče dandanes поблиže spoznati vznik in osnove slovenske besedne kulture, se najprej ustavi in zamisli ob dveh osnovnih vprašanjih. Prvič: Koliko del so napisali slovenski protestantski pisci, torej, kako obsežna je bila njihova literarna setev? In drugič: Koliko teh semen, knjig iz prvih petdesetih let slovenskega kulturnega ustvarjanja, se je ohranilo do današnjih dni in kje so? — Gre torej predvsem za obseg kulturne akcije slovenskih protestantov v drugi polovici 16. stoletja in za odnos do sadov njihovega dela v naslednjih obdobjih.

Po protireformacijski furiji, ki je divjala proti slovenskim protestantskim knjigam v začetku 17. stoletja, se je osem desetletij po izidu zadnjega protestantskega tiska zanje prvi zanimal pisec Slave vojvodine Kranjske, Janez Vajkard Valvasor. V večjem številu pa so pričela naša protestantika prihajati v razvid šele v 18. stoletju. Pot do njih je peljala

skozi biblioteke nemških oblastnikov, ki so šele od tedaj dalje pričele postajati dostopne tudi javnosti. Iz pozabe in teme je izbrskala te naše prve tiske literarna in bibliofilska vnema nemških raziskovalcev; vrh je dosegla ob koncu 18. stoletja s Christianom Friedrichom Schnurrerjem, ki je prvi odgrnil zaveso iznad dotlej skritega arhivalnega bogastva o Ungnadovem biblijskem zavodu v Urachu, in se zaključila v drugi polovici 19. stoletja z delom Theodorja Elzeja, raziskovalca protestantske cerkve na Slovenskem. Med Slovenci so vzbudila zanimanje za naše prve tiske šele prerodna gesla in našla v baronu Žigi Zoisu in filologu Jerneju Kopitarju vestna zbiralca slovenskih knjižnih redkosti 16. stoletja. Zlasti pomemben nadaljevalec njunega dela v polpreteklem času je bil dr. France Kidrič, ki je načrtno in sistematično zbiral literaturo o existenci slovenskih protestantskih tiskov in stikal za temi redkimi originali, da bi sestavil osnovno bibliografsko delo za raziskovanje slovenskega kulturnega ustvarjanja v tem času. O rezultatih svojega paberkovanja je poročal v predavanjih slušateljem slavistike na ljubljanski univerzi, ti pa so jih l. 1927 razmnožili kot litografirana skripta pod naslovom *Bibliografski uvod v zgodovino reformacijske književnosti pri južnih Slovanih v XVI. veku*. Tu je poleg hrvaških evidentiranih 43 različnih del slovenskih protestantskih piscev v 180 izvodih, medtem ko za 25 nekoč izpričanih izvodov ni mogel ugotoviti, kje so. V svojem nadaljnjem delu pa je te navedbe še dopolnil.

Delo prof. Kidriča nadaljuje po njegovi smrti edini sočasni raziskovalec kulturne dejavnosti slovenskega protestantizma, dr. Mirko Rupel. Poleg študija dobe, njenih predstavnikov in problemov posveča veliko skrb tudi evidentiranju novih primerkov že odkritih ali doslej neznanih slovenskih protestantskih tiskov. Največ uspeha pri tem iskanju, ki se je razmahnilo zlasti po zadnji vojni, je imel l. 1953, ko je kot štipendist UNESCO ob strokovnem študiju bibliotekarstva stikal za starimi slovenskimi teksti v Švici, Franciji in Belgiji ter odkril vrsto novih del. O njih je poročal v publikaciji *Nove najdbe naših protestantik XVI. stoletja*, ki jo je l. 1954 izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Tu ob nekaj hrvaških beleži 41 (oziroma 42) novih izvodov osemnajstih že po Kidriču znanih slovenskih tiskov, poroča o treh novo evidentiranih in štirih izgubljenih, podrobneje pa razpravlja o najdbi 6 izvodov šestih prvič odkritih del slovenskih protestantskih piscev, katerih vrsto je s temi najdbami pomnožil z dvema novima avtorjema, Trubarjevimi mlajšim sinom Primožem in Vipavcem Matijo Trostom.

Če je Kidričev popis izpred skoraj tridesetih let temeljno bibliografsko delo za raziskovanje slovenske reformacije, je Ruplov prispevek njegova pomembna dopolnitev, ki hkrati znova kliče znanstvenega delavca, da bi se posvetil izdelavi izčrpne bibliografije slovenske protestantske književnosti. To bi bilo potrebno tembolj, ker so Kidričeva skripta zelo redka in na voljo samo v javnih znanstvenih knjižnicah, tako da si more le malokateri slavist ali drug interesent ustvariti sliko kvantitete slovenskega književnega dela v 16. stoletju. Zato nas predvsem zanima, kaj je dognal že dr. Kidrič in koliko je novega prispeval dr. Rupel, katera dela prvih slovenskih pisateljev so torej znana, koliko se jih je ohranilo in kje so spravljena.

Prve štiri Trubarjeve knjige, *Catechismus 1551* in *1555* in *Abece-darium 1551* in *1555*, je Kidrič zabeležil vsako v enem izvodu v nacionalni biblioteki na Dunaju in pri tem je ostalo. Na istem mestu je našel tudi en izvod Trubarjevega dela *Ta evangeli svetiga Matevža 1555*, Rupel pa je temu unikatu dodal še dva nadaljnja primerka v centralni knjižnici v Zürichu in v mestni knjižnici v Schaffhausnu. Trubarjeva *Ena molitov 1555* se nam je po Kidriču ohranila v treh primerkih: v Marciani v Benetkah, v nacionalni biblioteki na Dunaju in v vojvodski v Wolfenbüttlu; *Ta prvi dejl tiga noviga testamenta 1557* istega avtorja pa mu je bil znan v osmih primerkih, in sicer v državnih bibliotekah v Berlinu in Dresdenu, na Dunaju v nacionalni biblioteki in knjižnici seminarja za slovansko filologijo, v univerzitetni v Gradcu, v British Museumu v Londonu, v državni biblioteki v Münchenu in v okrožni v Regensburgu, za štiri v literaturi izpričane izvode pa ni mogel ugotoviti nahajališč niti ne pojasniti njihove usode. Rupel je tem osmim izvodom zadnjega dela dodal še pet nadaljnjih. Po en izvod je zabeležil na Slovenskem v študijski knjižnici v Celju in v knjižnici minoritskega samostana v Ptuj, na tujem pa v biblioteki pastorjev v Neuchâtelu, v mestni knjižnici v Schaffhausnu in v javni univerzitetni biblioteki v Baslu. Naslednje Trubarjevo delo, *Ta drugi dejl tiga noviga testamenta 1560*, je Kidrič poznal v treh izvodih: po enega v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, v nacionalni biblioteki na Dunaju in v okrožni v Regensburgu; Rupel pa je na domačih tleh zabeležil še dva: v študijski knjižnici v Celju in pri minoritih v Ptuj. Prav tam je našel tudi nadaljnja dva primerka Trubarjeve knjige *Svetiga Pavla ta dva listi 1561*, medtem ko je bil Kidriču primerek v dunajskem slovanskem seminarju še unikat. Kljub trem ohranjenim izvodom pa nam besedilo še zdaj ni v celoti dostopno, ker so vsi trije defektni. Še vedno pa je ostal unikat Trubarjev *Register und summarischer Inhalt 1561*, ki ga je Kidrič zabeležil v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Tudi tej knjigi manjka zadnji list, katerega tekst je prepisan iz nekega nekoč znanega izvoda (mogoče Schnurrerjevega iz l. 1799) in privezan. Unikat je bil tedaj (l. 1927) Kidriču tudi berlinski izvod Kreljevega *Christlich bedencken 1562*, pozneje in na drugem mestu (SBL I, 566) pa mu je dodal še primerek v dunajski nacionalni biblioteki. Trubarjeve *Artikule 1562* je Kidrič našel v enem izvodu v Ljubljani (univerzitetna), na Dunaju (nacionalna), v Olomucu (univerzitetna), Tübingenu (univerzitetna) in Wolfenbüttlu (vojvodska knjižnica) in domneval še dva nadaljnja. Rupel pa je odkril še en primerek v javni univerzitetni knjižnici v Baslu. Oba raziskovalca sta zabeležila po dve pesmarici *Ene duhovne pejsni 1563*, Kidrič v Dresdenu in Tübingenu, Rupel v Zürichu in Baslu. Pomembno Trubarjevo knjigo *Cerkovna ordninga 1564* je Kidrič poznal v enem samem in okrnjenem primerku v Dresdenu, Rupel pa je ugotovil, da je bil ta unikat med zadnjo vojno uničen. Trubarjev *Ta celi psalter Davidov 1566* je Kidrič našel v semenišču in Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, v vseučiliški knjižnici v Olomucu in v deželni v Stuttgartu, pogrešal pa je primerek, ki je bil nekoč last slovenskega muzejskega društva v Gorici, in primerek iz nekdanje knjižnice kranjskih deželnih stanov. Rupel je poleg pogrešanega goriškega izvoda, ki je sedaj v Narodni in univerzi-

tetni knjižnici v Ljubljani, našel še tri: v že omenjenih knjižnicah v Zürichu in Baslu in v univerzitetni v Greifswaldu. Samo dve sta znani Kreljevi *Otročji bibliji 1566*, ki ju je Kidrič zabeležil v britanskem muzeju v Londonu in v vatikanski knjižnici v Rimu, o dveh nekoč v katalogih antikvarjev navedenih primerkih pa ni sledu. Knjiga, ki je Kidrič ni poznal, je Trubarjev *Abecedarium oli tablica 1566*. Rupel jo je izsledil v mestni knjižnici v Schaffhausnu in je za zdaj še prav tako unikat kot Trubarjeva pesmarica *Eni psalmi, ta celi katehismus 1567*, ki jo je Kidrič po poznejših tiskih sicer domneval, prvi okrnjeni primerek pa je prišel v razvid šele po Ruplu v župnišču St. Mang v Kemptenu. Pomembna je tudi Ruplova najdba Trubarjevega slovensko-nemškega dela *Ta celi katehismus 1567* v Schaffhausnu, ki je dopolnila doslej edini znani Kidričev izvod v berlinski kraljevski knjižnici. V dveh primerkih so ohranjeni tudi Trubarjevi *Svetiga Pavla listuvi 1567*, ki so po Kidriču spravljani v univerzitetni knjižnici v Göttingenu in v okrožni v Regensburgu, unikat pa je Kreljeva *Postila slovenska 1567*, ki jo je Kidrič našel v dunajski nacionalni knjižnici. Nadaljnja dva unikata je zasledil Rupel, in sicer v Schaffhausnu Trubarjevo *Eno duhovsko pejsen zuper Turke 1567* in v Zürichu Dalmatinov latinski spis *De catholica et catholicis disputatio 1572* (Kidrič ga je poznal samo iz literature), tretjega, Trubarjevo pesmarico *Ta celi katehismus... inu pejsni 1574*, pa je našel že Kidrič v univerzitetni knjižnici v Tübingenu. Prav tam in na Dunaju v nacionalni biblioteki je Kidrič odkril tudi po en izvod Trubarjeve brošure *Tri duhovske pejsni 1575*. V sorazmerno večjem številu primerkov je znan Trubarjev *Katehismus z dvejma izlagama 1575*. Kidrič je zabeležil po enega v Zagrebu (Jugoslavenska akademija), na Reki (gimnazija), v Berlinu (kraljevska), na Dunaju (nacionalna), v Gradcu (univerzitetna biblioteka) in v Londonu (British Museum), Rupel pa še nove primerke v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani (fragment), v župnišču St. Mang v Kemptenu in v mestni knjižnici v Winterthuru. Prvo Dalmatinovo slovensko delo *Jezus Sirah 1575*, ki je hkrati prva v Ljubljani v tiskarni Janža Mandelca natisnjena knjiga, je Kidrič poznal v dveh izvodih. Enega hrani univerzitetna knjižnica v Ljubljani, drugega ima nacionalna biblioteka na Dunaju. Obe knjižnici imata po Kidričevih podatkih tudi po en izvod Dalmatinovega *Pasijona 1576*, tretjega znanega pa hrani nadvojvodska knjižnica v Wolfenbüttlu. Neznano pa je Kidriču ostalo v latinščini pisano delo Primoža Trubarja mlajšega *Disputatio 1575*, ki ga je Rupel odkril v župnišču St. Mang v Kemptenu in z imenom njegovega avtorja pomnožil vrsto literarno delujočih Slovencev v 16. stoletju. Prav tam je Rupel našel še Trubarjev *Noviga testamenta pusledni dejl 1577* in ga dodal že Kidriču znanima izvodoma v Pragi (muzejska knjižnica) in v Stuttgartu (deželna knjižnica). Juričičevo *Postilo 1578* je Kidrič zabeležil pri kapucinih v Gorici, v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, v Stuttgartu (vse tri nepopolne) in v britanskem muzeju v Londonu, Rupel pa je sporočil, da je nekdanji primerek R. Drufovke (gl. ČZN 1931, 124) medtem pridobila ljubljanska univerzitetna knjižnica. Tudi Dalmatinove *Biblije... prvi dejl 1578* je Kidrič zasledil štiri izvode: fragment v župnišču v Dobu, pri župniku Iv. Vrhovniku v Ljubljani, v dunajski nacionalni in v

vovjvodski biblioteki v Gothi. Rupel je zabeležil doma še dva primerka, oba v Kamniku (Sadnikarjev muzej in knjižnica frančiškanskega samostana). Še vedno v enem samem izvodu, ki ga je registriral že Kidrič, je znan Trubarjev *Ta prvi psalm 1579* (Tübingen, univerzitetna knjižnica), Tuliščakove *Krščanske lejpe molitve 1579*, Dalmatinova dela *Ta celi catehismus... in pejsni 1579*, *Salomonove pripuvisi 1580* (vsi trije v kraljevski biblioteki v Köbenhavnu) in poskusni list za biblijo z začetkom *Prve bukve Mozesove [1580]* (v privatni lasti v Gradcu) ter na drugem mestu (ČJKZ IV, 125—128) evidentirani fragment Bohoričeve *Otročje table [1580]*, ki je v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. V sorazmerno večjem številu izvodov je ohranjeno zadnje Trubarjevo pred njegovo smrtjo izdano delo *Ta celi novi testament 1582* v dveh delih. Kidrič je zabeležil kar sedem primerkov: dva doma (oba v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani), ostale na tujem v znanih bibliotekah Berlina, Göttingena, Gradca, Prage in Stuttgarta. Rupel je do mačim v isti knjižnici dodal še enega, tujim pa štiri v Kemptenu, Londonu, Schaffhausnu in Zürichu v že omenjenih bibliotekah teh mest. Ni pa mogel ugotoviti, kje je primerek, ki ga je svoj čas ponujal neki berlinski antikvariat. Med vsemi slovenskimi protestantskimi knjigami je največ ohranjenih Dalmatinovih *Biblij 1584*. Kidrič jih je zabeležil 65, in sicer med Slovenci v Brežicah pri frančiškanih, v študijski knjižnici v Gorici, v Krškem pri kapucinih (2), v Ljubljani v narodni (5), muzejski (2) in knjižnici slovanskega seminarja (2), v semenišču in v privatni lasti (7), v mariborski bogoslovnici (2), tamkajšnjem zgodovinskem društvu (2), na gimnaziji in v privatni lasti (2), na novomeški gimnaziji, v župnišču v Rušah, v zavodih v Št. Vidu, pri privatnikih v Borovnici, Celju, Trstu (2), Kamniku, Lučah, Murski Soboti, Okroglem pri Kranju, Prežeku pri Novem mestu, Suhem dolu in Žireh, dalje v Zagrebu v univerzitetni knjižnici in med tujci v bibliotekah v Berlinu, Budišinu (Matica Srbska), Dresdenu, Dunaju (nacionalna in univerzitetna), Fürstenfeldu (privatna last), Gothi, Gradcu (Joanneum in univerzitetna), Halleju, Leipzigu, Londonu (British Museum in biblijsko društvo), Losentheinthenu (privatna last), Münchenu, Olomucu, Pragi (univerzitetna in muzejska), Stuttgartu in Wernigerodeju (privatna last), Wittenbergu in Wolfenbüttlu. Za šest nadaljnjih izvodov pa je nahajališča samo domneval ali jih citiral po literaturi. Rupel je pomnožil zbirko Biblij za nov izvod v celjski študijski knjižnici, za dva (oziroma tri v dveh knjigah, ker je eden sestavljen iz dveh prvotnih) v antikvariatu Cankarjeve založbe v Ljubljani in za izvod v javni univerzitetni knjižnici v Baslu. Obenem z Biblijo natisnjene Bohoričeve *Arcticae horulae 1584* so znane v trinajstih izvodih, hranilišča nadaljnjih sedmih v literaturi izpričanih primerkov pa so ostala še neodkrita. Kidrič je zabeležil devet izvodov, med njimi tri v univerzitetni knjižnici v Ljubljani in po eno v ljubljanskem slovanskem seminarju, v zagrebški univerzitetni, na Dunaju v nacionalni in v univerzitetni ter v dresdenski in münchenski državni biblioteki, Rupel pa je evidentiral še štiri nove izvode: v narodni knjižnici in v antikvariatu Cankarjeve založbe v Ljubljani, pri frančiškanih v Kostanjevici in v štajerski deželni knjižnici v Gradcu. Dalmatinovo novo izdajo pesmarice *Ta celi catehismus... inu pejsni 1584* je Kidrič poznal v

sedmih primerkih: v ljubljanski univerzitetni knjižnici, pri R. Drufovki v Trstu (prej last goriškega zgodovinskega društva), v Zagrebu v knjižnici Jugoslavenske akademije ter v glavnih knjižnicah Berlina, Dresdena, Londona in Münchena, eksistenco osme pa je samo domneval. Rupel je njegove podatke popravil in poročal o novem hranilišču tržaškega primerka, ki je prišel v Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani, in o novem, a žal izgubljenem izvodu te knjige v kraljevski knjižnici v Bruslju. V skoraj vseh omenjenih knjižnicah (Berlin, Dresden, Ljubljana, München, Trst in Zagreb) in v vojvodski v Wolfenbüttlu je Kidrič našel tudi Dalmatinove *Krščanske lepe molitve 1584*. Rupel je z izvodom v antikvariatu Cankarjeve založbe povečal število ohranjenih izvodov te knjige na osem ter kot pri prejšnji poročal o novem hranilišču tržaškega primerka in o usodi onega v Bruslju. Dragocen unikat, je še vedno Dalmatinova *Agenda 1585*, ohranjena po Kidričevi navedbi v biblioteki Jugoslavenske akademije v Zagrebu, prav tam in v vojvodski knjižnici v Wolfenbüttlu pa hranijo edina dva izvoda Dalmatinovega dela *Ta kratki wirtemberski katehismus 1585*. Novost, ki je bila odkrita šele z iskanjem dr. Rupla, je v mestni knjižnici v Winterthuru shranjeno delo novega avtorja med slovenskimi protestantskimi pisci, Matije Trosta *Ena lepa inu pridna prediga 1588*. Zadnje Trubarjevo delo *Hišna postila 1595*, ki je po njegovi smrti izšlo v izdaji sinu Felicijana, je ohranjeno, kot poroča Kidrič, v šestih izvodih, in sicer v ljubljanski Narodni in univerzitetni (2) in v muzejski knjižnici, v zagrebški in tubinški univerzitetni in vojvodski knjižnici v Wolfenbüttlu. Ohranili so se še po trije izvodi knjig Felicijana Trubarja *Lepe krščanske molitve 1595* (Kidrič: muzejska in narodna knjižnica v Ljubljani, semenišče v Gorici) in zadnje izdaje pesmarice *Ta celi katehismus . . . inu pejsni 1595* (Kidrič: ljubljanski muzej in goriško semenišče; Rupel: Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani) ter dve Znojilškovi knjigi *Katehismus doktorja Martina Luthra 1595* v državni biblioteki v Dresdenu (Kidrič) in v mestni knjižnici v Winterthuru (Rupel).

Sumaričen pregled navedenega bogastva naših knjižnih redkosti iz 16. stoletja nam pove, da dandanes poznamo 49 različnih knjig slovenskih avtorjev, med katerimi je 43 napisanih v slovenščini, 1 v slovenščini in nemščini, 1 v slovenščini, hrvaščini, nemščini, latinščini in italijanščini, 2 v nemščini in 2 v latinščini. Ta dela so se nam ohranila v 228 (oziroma 229) izvodih, in sicer: v 69 (oziroma 70) Biblija 1584, v 13 Ta prvi dejl tiga noviga testamenta 1557 in Arcticae horulae 1584, v 12 Ta celi novi testament 1582, v 9 Katehismus z dvejma izlagama 1575, v 8 Ta celi psalter Davidov 1566 in Krščanske lepe molitve 1584, v 7 Ta celi katehismus 1584, v 6 Artikuli 1562, Biblije . . . prvi dejl 1578 in Hišna postila 1595, v 5 Ta drugi dejl tiga noviga testamenta 1560 in Postila 1578, v 4 Ene duhovne pejsni 1563, v 3 Ta evangeli svetiga Matevža 1555, Ena molitov 1555, Svetiga Pavla ta dva listi 1561, Pasijon 1576, Noviga testamenta pusledni dejl 1577, Lepe krščanske molitve 1595 in Ta celi katehismus 1595, v 2 Christlich bedencken 1562, Otročja biblija 1566, Ta celi katehismus 1567, Svetiga Pavla listuvi 1567, Tri duhovske pejsni 1575, Jezus Sirah 1575, Ta kratki wirtemberski katehismus 1585 in Katehismus 1595, v 1 samem pa Catechismus 1551 in 1555, Abecedarium 1551 in

1555, Register und summarischer Inhalt 1561, Abecedarium 1566, Eni psalmi 1567, Postila slovenska 1567, Ena duhovska pejsen zuper Turke 1567, Disputatio 1572, Ta celi katehismus 1574, Disputatio 1575, Krščanske lejpe molitve 1579, Ta prvi psalm 1579, Ta celi katehismus 1579, Prve bukve Mozesove 1580, Salomonove pripuvisti 1580, Otročja tabla [1580], Agenda 1585 in Ena lepa inu pridna prediga 1588, medtem ko za 25 nekoč izkazanih primerkov nahajališča niso znana, štirje pa so izgubljeni, med njimi tudi dresdenski unikat Cerkovne ordninge 1564. V literaturi zasledena, vendar še neznana sta še dva teksta: Bohoričev Elementale labacense [1580] ter Trubarjeva Formula concordiae [1581]. Na Slovenskem hranimo po teh podatkih v naslednjih krajih 90 (91) ali 39% evidentiranih knjig: Borovnica (1), Brežice (1), Celje (5), Dob (1), Gorica (4), Kamnik (3), Kostanjevica (1), Krško (2), Ljubljana (53 oz. 54), Luče (1), Maribor (7), Murska Sobota (1), Novo mesto (1), Okroglo (1), Prežek (1), Ptuj (3), Ruše (1), Suhi dol (1), Št. Vid (1) in Žiri (1), hranilišča na tujem pa so Basel (5), Benetke (1), Berlin (8), Budišin (1), Dresden (7), Dunaj (22), Fürstenfeld (1), Gotha (2), Göttingen (2), Gradec (7), Greifswald (1), Halle (1), Kempten (5), Köbenhavn (3), Leipzig (1), London (8), Losentheinleithen (1), München (5), Neuchâtel (1), Olomuc (3), Praga (4), Regensburg (3), Reka (1), Rim (1), Schaffhausen (6), Stuttgart (5), Trst (2), Tübingen (6), Wernigerode (1), Winterthur (3), Wittenberg (1), Wolfenbüttel (7), Zagreb (8) in Zürich (5).

Takšni so torej rezultati književnega prizadevanja slovenskih reformatorjev v drugi polovici 16. stoletja in odnosi poznejših rodov do njihovega ustvarjanja, če si jih ogledamo skozi prizmo bibliografskega dela dr. F. Kidriča in dr. M. Rupla. Vendar ti podatki danes niso več stodostno natančni. Saj je od objave Kidričevih izsledkov preteklo že devetindvajset let, od Ruplovih pa teče drugo. In če so samo v obeh zadnjih letih prišla v razvid spet nova hranilišča slovenskih protestantskih tekstov, kako se ne bi mogla v treh desetletjih, ki so preživela celo divjanje strašne svetovne vojne, menjati nahajališča, o katerih je poročal že Kidrič. Tako vemo, da so menjale lastnike zlasti knjige, ki so bile v privatni lasti, da so bile nekatere založene, izgubljene ali uničene. Zgodilo se je celo, da je neki znanstvenik v tujini zaman potoval v oddaljeno biblioteko, da bi študiral ob originalnem slovenskem tisku, ki bi moral biti po Kidričevih podatkih tam spravljen, pa so mu odgovorili, da knjigo že dolgo pogrešajo in da je verjetno izgubljena. Z gotovostjo moremo zato govoriti samo o tistih hraniliščih, ki je o njih poročal Rupel, in o onih Kidričevih, iz katerih je Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani v zadnjih letih dobila mikrofilmske posnetke. Vsa druga v literaturi citirana nahajališča pa bo treba preveriti in še iskati po Nemškem in drugje za novimi neznanimi izvodi. Tega dela se je sistematično lotila Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, ki je prav gotovo prva zainteresirana, da bi dobila pregled nad ohranjenimi slovenskimi bibliografskimi in kulturnozgodovinskimi redkostmi in posredovala kulturni javnosti popolno sliko o delu začetnikov naše književnosti.